

УДК 351.862.4:[005.336.4](4)

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-5-6-17>

Бал Мюджахіт,
*доктор філософії в галузі публічного
управління та адміністрування*

BAL Mugahit,
*PhD in Public Management and
Administration*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7552-9238>

Стельмах Андрій,
*кандидат наук з державного
управління, викладач кафедри
публічного управління та
адміністрування Університету
Григорія Сковороди в Переяславі*

Stelmakh Andriy,
*candidate of sciences in public
administration, lecture of the
department of public administration
and administration of Hryhoriy
Skovoroda University in Pereiaslav*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3721-5593>

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

MODERN ASPECTS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF PUBLIC SECURITY: EUROPEAN EXPERIENCE

Анотація. У статті зазначено, що публічна безпека – це стан і процес, що забезпечує узгодженість цілей національної безпеки поряд із гарантіями виживання, сталого розвитку та добробуту суспільства. Тому вона заснована на загально визнаних правових нормах та цінностях, що стосуються тривалості та розвитку держави. Саме держава, в ідеальній моделі, є гарантом справедливого перерозподілу громадських товарів та послуг та забезпечує рівні можливості для громадян. У країнах Європейського Союзу дефініція «громадська (публічна) безпека» не має чіткого законодавчого формулювання і, таким чином, її трактування залежить від історичних та інституційних особливостей. Це пов'язано із тим, що у демократичних суспільствах процес забезпечення громадської (публічної) безпеки визначається передусім як реалізація своїх безпосередніх функцій фаховими інститутами (поліцією, національною гвардією, жандармерією тощо), які обирають найоптимальніші механізми та інструменти для забезпечення громадської (публічної) безпеки з метою підтримання громадського порядку у кожному конкретному випадку.

Проведений аналіз європейського досвіду формування та забезпечення публічної безпеки дає підстави зазначити, що державно-правове забезпечення публічної безпеки є основою функціонування її системи. Завдяки йому створюються відповідні умови для діяльності уповноважених суб'єктів у сфері публічної безпеки, контроль за виконанням ними (суб'єктами) обов'язків та повноважень, законодавче гарантування умов для ефективної діяльності.

Публічна безпека за кордоном розглядається як основа забезпечення безпекової життєдіяльності суспільства, тобто як внутрішня безпека держави і є основним компонентом національної безпеки.

Основними державними інституціями в країнах ЄС, які реалізують функції з забезпечення публічної безпеки є поліція та правоохоронні органи, які не лише

формують публічну безпеку на певній території, а й забезпечують постійний діалог з громадськістю з метою формування позитивних довірчих відносин між працівниками поліції та мешканцями території.

Основою якісної та ефективної діяльності поліції за кордоном є професійність, чесність, довіра з боку суспільства.

Ключові слова: публічне управління, публічна безпека, національна безпека, діяльність поліції, громадськість, проблеми забезпечення публічної безпеки, компетентнісний підхід.

Abstract. The article states that public security is a state and process that ensures the consistency of national security goals along with guarantees of survival, sustainable development and welfare of society. Therefore, it is based on generally recognized legal norms and values related to the duration and development of the state. It is the state, in an ideal model, that is the guarantor of fair redistribution of public goods and services and ensures equal opportunities for citizens. In the countries of the European Union, the definition of "public (public) security" does not have a clear legal formulation and, thus, its interpretation depends on historical and institutional features. This is due to the fact that in democratic societies the process of ensuring public (public) security is defined primarily as the implementation of their direct functions by specialized institutions (police, national guard, gendarmerie, etc.), which choose the most optimal mechanisms and tools for ensuring public (public) security in order to maintain public order in each specific case.

The conducted analysis of the European experience in the formation and provision of public security gives reason to note that the state-legal provision of public security is the basis of the functioning of its system. Thanks to it, appropriate conditions are created for the activities of authorized subjects in the field of public security, control over the performance of duties and powers by them (subjects), legislative guarantee of conditions for effective activity.

Public safety abroad is considered as the basis for ensuring the safety of society, that is, as the internal security of the state and is the main component of national security.

The main state institutions in the EU countries that implement the functions of ensuring public security are the police and law enforcement agencies, which not only form public security in a certain territory, but also ensure a constant dialogue with the public in order to form positive trust relations between police officers and residents of the territories.

The basis of high-quality and effective police activity abroad is professionalism, honesty, and trust on the part of society.

Keywords: public administration, public security, national security, police activity, public, problems of ensuring public security, competence approach.

Постановка проблеми. Публічна безпека – це стан і процес, що забезпечує узгодженість цілей національної безпеки поряд із гарантіями виживання, сталого розвитку та добробуту суспільства. Тому вона заснована на загально визнаних правових нормах та цінностях, що стосуються тривалості та розвитку держави. Саме держава, в ідеальній моделі, є гарантом справедливого перерозподілу громадських товарів та послуг та забезпечує рівні можливості для громадян.

Водночас, забезпечення публічної безпеки є пріоритетним напрямом державної політики України та розглядається в контексті національної безпеки держави. В цілях підтримки задовільного стану захищеності суспільства від

протиправних посягань в рамках публічної безпеки особливе місце займає діяльність із формування інформаційної, соціальної та психологічної безпеки нашого суспільства, а також здійснення відповідного моніторингу зазначених явищ. Адже в умовах воєнного часу внаслідок негативних впливів на інформаційну, соціальну та психологічну складову наш ворог може забезпечити негативний стан публічної безпеки, що впливатиме не лише на психологічний стан українців, хід бойових дій, а на позитивний міжнародний імідж України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми публічної безпеки, сучасних аспектів її забезпечення, механізми формування та забезпечення, визначення основних пріоритетів забезпечення публічної безпеки в умовах воєнного часу аналізують правознавці, соціологи, психологи, економісти, політологи, фахівці з державного управління. Зокрема, В. Барба, А. Басов, О. Батраченко, В. Біліченко, О. Горбачова, О. Довгань, А. Долинний, В. Доненко, І. Зозуля, О. Кобзар, О. Когут, А. Крищенко, Я. Курбанов, Р. Мельник, Д. Мулявка, Ю. Павлютін, О. Панова, Н. Піх, С. Пономарьов, О. Проневич, Е. Саманюк, В. Фатхутдінов та ін.

Мета дослідження є систематизація позитивного європейського досвіду формування та забезпечення публічної безпеки та складання пропозицій щодо імплементації такого досвіду у національну систему публічної безпеки.

Виклад матеріалу. Зміни у світовій військово-оборонній політиці та у сфері забезпечення публічної безпеки, становлення багатопольярного світу та протиборство балансу сил позначаються на суспільстві, політиці та економіці всіх країн. Така невизначена ситуація, що змінюється, вимагає від органів державної влади та громадського порядку правильного застосування закону, мобільності, адаптативності, уміння передбачати, стратегічно планувати, розуміти причинно-наслідкові зв'язку та належний розподіл, використання та розвиток ресурсів.

З іншого боку, міжнародний досвід показує, що було чимало випадків, коли масові народні демонстрації в деяких країнах переростали на радикальні та негативно впливали на національну безпеку держави. Хоча як владні структури, так і організатори демонстрацій заявляли, що не буде застосовуватися ніяка сила, але насправді мали місце безліч випадків збройних конфліктів та соціальних заворушень, які призводили до негативних наслідків. В умовах воєнного стану та ведення військових дій на території України актуалізується питання забезпечення публічної безпеки та формування дієвих засобів, механізмів запобігання та протидії публічним викликам та небезпекам, які можуть негативно впливати на стан національної безпеки України.

У країнах Європейського Союзу дефініція «громадська (публічна) безпека» («public security») не має чіткого законодавчого формулювання і, таким чином, її трактування залежить від історичних та інституційних особливостей. Це пов'язано із тим, що у демократичних суспільствах процес забезпечення громадської (публічної) безпеки визначається передусім як реалізація своїх безпосередніх функцій фаховими інститутами (поліцією, національною гвардією, жандармерією тощо), які обирають найоптимальніші механізми та інструменти для забезпечення громадської (публічної) безпеки з метою підтримання громадського порядку у кожному конкретному випадку. Європейську стратегію безпеки сформульовано в документі «Безпечна Європа у світі, який повинен стати кращим», де означені конкретні види загроз безпеці [1].

Першою загрозою визначено тероризм, який загрожує життю та здоров'ю громадян, відкритості та толерантності як фундаментальним цінностям демократичного суспільства. Для розвитку стратегії були прийняті такі важливі

документи: «Європейська антитерористична стратегія» та «План боротьби з тероризмом і кіберзлочинами Європейського Союзу» [2].

Другою загрозою представлено поширення зброї масового ураження. Для розвитку Європейської стратегії безпеки прийнята Європейська стратегія боротьби з розповсюдженням зброї масового ураження [2].

Третя загроза – слабкі держави – організована злочинність. Послаблення державних інститутів веде до посилення організованої злочинності. Пріоритетними цілями в Європейській стратегії безпеки визначено розширення зони безпеки навколо Європейського Союзу. Узагальнення досвіду запобігання злочинності відбувається Європейською мережею запобігання злочинності (European Crime Prevention Network – EUCPN), яку створено у 2001 р. [2].

Основними напрямками діяльності EUCPN є запобігання молодіжній злочинності; насильству у сім'ї, злочинам, учиненим із використанням холодної зброї; протидії злочинам у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. Європейська мережа запобігання злочинності приділяє також велику увагу втіленню у життя концепції участі громадськості у запобіганні злочинності, сприяє обміну знаннями й досвідом в означеній царині між країнами ЄС; допомагає у реалізації національних й місцевих стратегій забезпечення громадської (публічної) безпеки. Європейська мережа запобігання злочинності складається із Ради національних представників, які надають відповідну інформацію про ефективний досвід запобігання вказаним різновидам злочинів, та Секретаріату. Сучасна Європейська практика забезпечення громадської (публічної) безпеки показує, що найбільш прогресивні підходи мають місце переважно у розвинених країнах світу. Це можна пояснити фінансовими можливостями урядів цих країн у забезпеченні громадської (публічної) безпеки та підтримці правопорядку, а також із запровадженням протягом тривалого часу стратегії громадського впливу на злочинність шляхом розробки і реалізації різноманітних профілактичних програм і проєктів.

Система правоохоронних органів зарубіжних країн – поліція – вважається основною структурою, яка забезпечує публічну безпеку і підтримання правопорядку.

Компетентнісний підхід, як основа кадрового менеджменту в поліцейських структурах, має низку переваг. По-перше, компетентнісний підхід поєднує в собі інтелектуальну, ціннісну складові оперативно-службової діяльності. По-друге, в ідеології компетентнісного підходу закладена концептуальна основа специфіки змісту цієї діяльності, спрямована «від результату, стандарту на виході». По-третє, компетентнісний підхід в управлінні має інтегративну природу, оскільки включає в себе групи однорідних або подібних умінь і знань, що відносяться до різноманітної службової діяльності в рамках підрозділу поліції [3].

Компетентнісний підхід передбачає оцінку співробітників поліції через порівняння результативності, якості та складності здійсненої праці з еталонними характеристиками в даній діяльності (на посаді). Тому певний набір таких компетенцій може досить точно описати трудову поведінку, яка потрібна для успішної роботи на даній посаді або підгрупі подібних посад [4].

За кордоном поліція кожної країни встановлює свої власні стандарти, які співвідносяться з місцевими соціальними потребами і умовами.

Мета кадрової політики поліцейських структур зарубіжних країн – рекрутування і відбір на службу гідних кандидатів, що відповідають не тільки моральним, а й спеціальним вимогам, володіють компетенціями необхідними для виконання ними поліцейських функцій, зокрема у системі публічної безпеки.

У сучасному демократичному суспільстві поліцейська служба є вельми шанованою професією і дуже складним видом соціальної діяльності. Освітній і культурний рівень поліцейських розглядається як основний фактор, що забезпечує прогресивний розвиток поліції, а поліцейська освіта – як потужний резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності. Зрозуміло, в кожній країні існує своя унікальна система відбору, розстановки і підготовки відповідних фахівців для поліції, що склалася під впливом територіальних, історичних, політичних, соціально-економічних чинників і особливостей національних правових систем [5].

Проаналізуємо конкретні європейські практики формування та забезпечення публічної безпеки в Європейських країнах.

У сучасній Франції основні напрямки діяльності поліції визначені в Кодексі внутрішньої безпеки:

- забезпечення громадської (публічної) безпеки, належного виконання всіма суб'єктами законів, захист громадян і майна, а також громадського порядку;
- виявлення, реєстрація злочинів, збір доказів, пошук підозрюваних в скоєнні злочинів і їх спільників, арешт підозрюваних і конвоювання їх компетентним судовим органам (для судової поліції, що знаходиться під керівництвом, контролем і наглядом судової влади);
- інформування урядових органів про загрози, виявлення і прогнозування загроз, які можуть порушити громадський порядок або загрожувати інститутам фундаментальних інтересів Франції або її суверенітету [6].

У березні 1986 р. у Франції був прийнятий кодекс етичної поведінки співробітників Національної поліції, але в січні 2014 р. було вирішено включити зазначений кодекс до Кодексу внутрішньої безпеки. Мета такого законодавчого рішення полягала в тому, щоб зміцнити зв'язок між різними силами, що забезпечують внутрішню безпеку, і населенням.

Кодекс внутрішньої безпеки вимагає суворого дотримання Декларації прав людини і громадянина, Конституції, міжнародних конвенцій і законів, ставить проблеми населення в центр уваги сил жандармерії та поліції.

Кодекс внутрішньої безпеки встановлює рамки дій поліції і жандармерії, їх завдання, а також їх функціональні зобов'язання. Співробітники, які не дотримуються норм кодексу, піддаються дисциплінарним санкціям, а також судовим розглядам. Відповідно до вимог даного документа поліцейський зобов'язаний лояльно ставитися до державних установ, повинен бути чесним, неупередженим, зобов'язаний надавати допомогу всім, хто її потребує, як в службовий, так і у вільний час [1].

Національна поліція вважається основною силою безпеки у Франції. Силами Національної поліції розслідується 70% злочинів, затримується 80% осіб, які утримуються під вартою [6].

Наступним структурним підрозділом, який забезпечує публічну безпеку у Франції, є муніципальна поліція. Такі поліцейські служби перебувають у віданні мера муніципалітету і фінансуються з муніципальних бюджетів.

У Франції муніципальна поліція реалізує поліцейські повноваження, які надані мерам муніципалітетів. Муніципальна поліція складається з посадових осіб місцевих органів влади, які мають особливий статус, закріплений законом «Про муніципальної поліції» від 15 квітня 1999 р. Обсяг повноважень муніципальної поліції визначається мером, який несе відповідальність за дії

поліції. В свою чергу, мер перебуває під адміністративним контролем представника департаменту.

На сьогоднішній день муніципальна поліція Франції прагне забезпечити позитивне ставлення населення до громадського порядку, якість життя жителів міста і створити атмосферу безпеки суспільства.

Таким чином, муніципальна поліція входить в число правоохоронних сил держави, є захисником державної влади.

Муніципальна поліція координує свої дії з іншими силами поліції і жандармерії [3].

Жандармерія є найстарішим правоохоронним інститутом Франції, формування і зміцнення якого відноситься до періоду середньовіччя.

Взаємини між Національною поліцією і Національною жандармерією постійно змінювалися. Так, у 2002 р. почався процес зближення зазначених відомств, а у 2009 р. урядом Франції було прийнято рішення про перепідпорядкування Національної жандармерії, що відноситься до Міністерства оборони, Міністерству внутрішніх справ Національної поліції, яка працює в основному в містах. Міністерство внутрішніх справ наділене щодо жандармерії бюджетними і оперативними повноваженнями. Однак, незважаючи на це, жандармерія зберігає свій військовий статус, Міністерство оборони і раніше мало право на здійснення початкової підготовки, необхідної для вступу в жандармерію і поліцію. Крім того, до компетенції Міністерства оборони відноситься проведення військових операцій із застосуванням спеціалізованих жандармських підрозділів.

Жандармерія виконує дві основні функції:

- забезпечення публічної безпеки;
- забезпечення судової діяльності [6].

Функція забезпечення публічної безпеки в основному здійснюється підрозділами мобільної жандармерії. Ці воєнізовані підрозділи спеціалізуються на підтримці порядку і запобігання злочинних діянь. По всій країні в складі мобільної жандармерії налічується 109 ескадронів, 17 підрозділів, оснащених бронетехнікою, щоденна роль яких полягає в підтримці громадського порядку і його відновленні, коли це необхідно (заворушення, демонстрації тощо) [7].

Мобільна жандармерія використовується також для охорони урядових будівель, державних установ, будинків іноземних посольств, з метою боротьби з нелегальною імміграцією. Мобільна жандармерія також захищає французькі посольства за кордоном [7].

Для підтримки необхідного професійного рівня співробітники мобільної жандармерії зобов'язані проходити курс підвищення кваліфікації кожні два-три роки.

Однією з головних завдань жандармерії є загальна публічна безпека. Жандарми забезпечують безпеку людей і майна, беруть участь у проведенні оперативно-розшукових заходів, попереджають злочинність, сприяють населенню у працевлаштуванні [8].

Жандармерія є частиною системи територіального контролю, і її діяльність спрямована на забезпечення максимальної безпеки для всіх жителів.

Національна жандармерія присвячує майже 40% свого службового часу функціям судової поліції. В рамках зазначеної діяльності здійснюється розшук осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, збір доказів, пошук і опитування свідків. Ці функції виконуються територіальними бригадами, а також спеціалізованими підрозділами, відомчими розвідувальними та судовими слідчими бригадами, центральними відділеннями та регіональними групами реагування [7].

Діяльність судової поліції жандармерії, а також розслідування у кримінальних справах проходять у Франції та за кордоном. На підставі Кримінально-процесуального кодексу і Кодексу військової юстиції жандарми також наділені повноваженнями військової поліції. Ця діяльність здійснюється під керівництвом і наглядом прокурора, а за межами Франції – за сприяння командування французької армії. В даному випадку мова йде про поліцейську діяльність, коли кримінальний злочин виявлено і скоєно французькими військовослужбовцями, членами їхніх сімей, цивільними особами, за яких вони несуть відповідальність, або якщо цей злочин було скоєно проти зазначених осіб [7].

Всі дії жандармерії, пов'язані з різними формами злочинності, координує Бригада по боротьбі зі злочинністю. Що стосується боротьби з тероризмом, який також є одним з об'єктів поліцейських розслідувань, проведених жандармерією, він координується Бюро антитерористичної боротьби (BLAT). Для виконання цих судових поліцейських місій жандармерія використовує судові методи.

Організація жандармерії здійснюється за територіальним принципом. Система органів жандармерії включає 12 адміністративних районів, а також Корсику.

Кожен регіональний начальник жандармерії підпорядковується підрозділам жандармерії департаменту, мобільним підрозділам своєї зони командування, а також деяким спеціалізованим підрозділам. Республіканська гвардія також пов'язана з жандармерією регіону Іль-де-Франс [7].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що публічна безпека у Франції забезпечується Національною поліцією Франції, муніципальною поліцією та Національною жандармерією. Зазначені органи мають широке коло повноважень та відповідальності щодо забезпечення публічної безпеки у Франції. У вузькому змісті забезпечення публічної безпеки здійснюється підрозділами мобільної жандармерії.

Наступним етапом дослідження є виокремлення специфіки формування публічної безпеки у Великобританії.

У Великобританії безпека громадян і країни забезпечується Міністерством внутрішніх справ. Воно називається «Home Office», створений в 1782 р. Міністерство внутрішніх справ – це міністерський департамент, до складу якого входять 30 агентств і державних органів [9].

Таким чином, Міністерство внутрішніх справ грає фундаментальну роль у забезпеченні публічної безпеки Сполученого Королівства [9].

Досвід Великобританії показує, що протягом багатьох століть виробилося багато способів зберігати громадський порядок та публічну безпеку, а також визначилося досить жорстке покарання для порушників загальноприйнятих правил.

Британські поліцейські сили є самостійними і їх загальне число складає 53, з них – 39 розташовується в Англії, 1 – в Північній Ірландії (Поліцейська служба Північної Ірландії), 1 – в Шотландії (Поліція Шотландії), 4 – в Уельсі [10].

У даний час Лондон поділяється на чотири райони, кожен з яких очолює головний констебль (поліцейський). Йому підпорядковані старші поліцейські офіцери, які поділені на групи від 500 до 1000 осіб. Далі за званням слідують інспектори, сержанти і констеблі.

Однією з найбільших служб в Лондоні є Служба столичної поліції. Її можна назвати першим поліцейським формуванням в світі взагалі. Місія Служби столичної поліції виражається наступними словами: «Працювати спільно, щоб зробити Лондон самою безпечною столицею в світі» [11].

У повноваження Служби столичної поліції входить запобігання злочинам і тероризму; присутність поліцейських на виборчих дільницях Лондона; викриття дій кримінальних угруповань, які завдають шкоди місту; забезпечення безпеки транспорту та Олімпійських ігор; інформування співробітників поліції, партнерів та населення в разі необхідності; поліпшення кваліфікації та якості навчання співробітників в області лідерства. Столична поліція отримує додаткові асигнування від казначейства, оскільки на неї покладаються додаткові функції, пов'язані з охороною королівської сім'ї, міністрів, почесних гостей тощо [12].

Важливим органом поліції у Великобританії є Агентство з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю, утворене в квітні 2006 р. для зниження впливу особливо небезпечних злочинів, скоєних організованими злочинними групами, на жителів Об'єднаного Королівства. Фінансування Агентства здійснюється Міністерством внутрішніх справ, незважаючи на те, що воно є операційно незалежним від Міністерства.

Агентство з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю об'єднує функції Національного відділу з боротьби зі злочинністю, Національної розвідувальної служби, Відомства доходів і митних зборів Королівського двору (в розслідуванні незаконного обігу наркотичних засобів і пов'язаних з цим грошових доходів), а також деякі функції Служби імміграції Сполученого Королівства, пов'язані з організованою злочинністю в області імміграції [13].

Його основні завдання такі:

- підвищення рівня обізнаності про особливо небезпечну організовану злочинність, про шкоду, яку вона приносить і ефективні способи боротьби з нею;
- збільшення частки повернутих коштів, отриманих незаконним шляхом, і кількості розкритих кримінальних справ;
- підвищення загрози для діяльності особливо небезпечних організованих кримінальних груп в Сполученому Королівстві через відпрацьовані слідчі прийоми і впровадження нових способів боротьби;
- співпраця з партнерами в Сполученому Королівстві і за кордоном для посилення діяльності із зниження шкоди;
- визначення рівнів високоефективної допомоги партнерам Агентства з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю і, в разі необхідності, отримання взаємної підтримки [13].

Агентство з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю – позавідомчий громадський інститут, керований Правлінням, більшість членів якого не беруть участі в його повсякденному управлінні. Правління стежить за виконанням Агентства своїх статутних обов'язків і доручень Міністра внутрішніх справ.

Глава Агентства з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю (призначається Міністром внутрішніх справ Великобританії) відповідає за вироблення загальних підходів і стратегії діяльності Агентства, за співпрацю з міністрами і урядом, спільно з виконавчими директорами контролює ефективність оперативної роботи Агентства.

Регіональна поліція у Великобританії відповідає за забезпечення ефективної поліцейської діяльності на місцевому рівні в межах територій поліцейських зон Англії, Уельсу, Шотландії та Північної Ірландії.

У ході реформування системи місцевого самоврядування Великобританії було утворено вісім поліцейських районів (шість в Англії і два в Уельсі, включаючи столичний поліцейський округ) [12].

Поліцейська служба Сполученого Королівства складається з оперативно незалежних поліцейських одиниць, на які покладено обов'язки вирішення різноманітних задач на регіональному рівні: від поліцейської діяльності на місцях до корпоративного розвитку; від ведення кримінальної статистики до запобігання побутового насильства; від боротьби з вимаганням до захисту прав людини; від організації роботи дорожньої поліції до проведення розшукових і рятувальних заходів.

Британська транспортна поліція – національне формування для роботи на залізниці. Транспортна поліція надає свої послуги операторам залізниці, співробітникам і пасажирам, що пересуваються по території Англії, Уельсу та Шотландії. Вона також організовує поліцейську охорону лондонського метро.

Британська транспортна поліція здійснює поліцейську діяльність з метою забезпечення безпеки на залізниці і оточенні, перетворення її в зону, вільну від злочинних посягань [14].

Тепер проаналізуємо основні вимоги щодо відбору та підготовки поліцейських у Великобританії.

У Великобританії кандидат на службу в поліції повинен бути не молодше 18 років, на зріст немає обмежень, проте необхідна достатня фізична і психологічна форма для виконання поліцейських обов'язків. Ніякої формальної освіти не потрібно, але потрібно пройти деякі тести для визначення знань. Якщо кандидат пройшов всі тести і у нього немає ніяких серйозних порушень в минулому, то його можуть прийняти на службу [13].

У Великобританії ставляться такі вимоги до кандидата на посаду співробітника поліції:

- а) громадянство Великобританії або громадянство іншої країни ЄС або громадянство Співдружності, або громадянство третьої держави, але з постійним дозволом на проживання у Великобританії;
- б) відсутність судимості та/або серйозних адміністративних проступків в минулому;
- в) здатність фізично і психологічно виконувати обов'язки поліцейського [13].

Більшість поліцейських сил Сполученого королівства мають стандартні ранги (з варіаціями для поліції Великого Лондона (Greater London's Metropolitan Police Service) і поліції міста Лондон (City of London Police)).

Система звань виглядає наступним чином: констебль, сержант, інспектор, головний інспектор, суперінтендант, головний суперінтендант, асистент головного констебля, заступник головного констебля, головний констебль. У Лондоні і Лондонському Сіті звання можуть відрізнятися в частині назви.

Молодий співробітник після прийняття на службу отримує звання «Констебль» і закріплюється до наставника, але до нього серйозно не ставляться протягом 2 років, оскільки 2 роки співробітник проходить випробувальний термін на посаді патрульного. Після цього, якщо співробітник отримує позитивну характеристику, то його відправляють в освітні установи для навчання. Згідно з параграфом 30 закону «Про поліцію» від 1996 р., констебль є нижчим рангом в поліцейській ієрархії, однак всі особи, які мають цей ранг, володіють всіма повноваженнями співробітника поліції (параграф 30 Закону «Про поліції») [9].

У різних поліцейських формуваннях можуть застосовуватися додаткові вимоги і обмеження, пов'язані з умінням плавати, мати водійські права, володіти спецтехнікою тощо. Повний перелік обмежень до поліцейських наведено в циркулярі Міністра внутрішніх справ Великобританії про рекрутинг в органи поліції [15].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що у Великобританії існує декілька підрозділів поліції, які забезпечують публічну безпеку. Система органів поліції Великобританії включає в себе Службу столичної поліції, Агентство з боротьби з особливо небезпечною організованою злочинністю, Регіональну поліцію і Британську транспортну поліцію. Кожен з органів виконує свої певні функції і має власні повноваження, але їх спільна робота і співпраця є головними критеріями на шляху до ефективної діяльності англійської поліції і її вдосконалення [15].

Висновки. Проведений аналіз дає підстави зазначити, що державно-правове забезпечення публічної безпеки є основою функціонування її системи. Завдяки йому створюються відповідні умови для діяльності уповноважених суб'єктів у сфері публічної безпеки, контроль за виконанням ними (суб'єктами) обов'язків та повноважень, законодавче гарантування умов для ефективної діяльності.

Публічна безпека за кордоном розглядається як основа забезпечення безпекової життєдіяльності суспільства, тобто як внутрішня безпека держави і є основним компонентом національної безпеки.

Основними державними інституціями в країнах ЄС, які реалізують функції з забезпечення публічної безпеки є поліція та правоохоронні органи, які не лише формують публічну безпеку на певній території, а й забезпечують постійний діалог з громадськістю з метою формування позитивних довірчих відносин між працівниками поліції та мешканцями території.

Основою якісної та ефективної діяльності поліції за кордоном є професійність, чесність, довіра з боку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз: монографія. Харків, 2011. 509 с.
2. The European Union Counter Terrorism Strategy. URL: http://ue.eu.int/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/87257.pdf (дата звернення: 12.09.2023).
3. Піх Н.С. Забезпечення громадської (публічної) безпеки у країнах Європейського Союзу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 143–146.
4. Фатхутдінов В.Г. Онтологічні питання формування сфери громадської безпеки як складової національної безпеки. *Малий та середній бізнес*. 2018. № 3-4. С. 47–50.
5. Крижна В. В. Міжнародний досвід забезпечення поліцією публічної безпеки і порядку. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/52.pdf (дата звернення: 12.09.2023).
6. Dien F. *Maintien de l'Ordre et defense, Preparation au concours d'admission a l'ecole de formation des officiers de gendarmerie*. Paris: Centre de documentation, 1996. P. 48.
7. Костюк В.Л., Молотай В.А., Пеллагеша О.Г., Сивухін В.С. Міжнародний досвід діяльності патрульної служби у забезпеченні охорони громадського порядку: метод. рек. Київ: Нац. Акад. внутр. справ, 2011. 28 с.
8. Передерій О.С. Правовий статус поліції країн континентальної правової сім'ї (загальнотеоретична характеристика на матеріалах Франції, Німеччини, Польщі): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2009. 175 с.
9. What the Home Office does. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/home-office> (дата звернення: 12.09.2023).

10. Медведенко С.В. Зарубіжний досвід взаємодії поліції з громадськістю на прикладі Великобританії та Бельгії. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. № 83.С. 135–142.
11. Шадська У.С. Безпека громади: пошук спільних рішень: посібник. Київ, 2018. 154 с.
12. Забожчук О.В. Особливості взаємодії поліції з органами місцевої влади та самоврядування в країнах Європи. *Академічні візії*. 2023. Вип. 18. URL: <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/342/300> (дата звернення: 14.09.2023).
13. Сліпченко Т. Community policing як партнерство між поліцією та громадою: європейський досвід. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 30. С. 154–158.
14. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство: За заг. редакцією О. А. Банчука. Київ: Атіка, 2013. 588 с.
15. Бірюков П.М. Поліція Великобританії. URL: <https://eurasianlaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstvmira/politsiya-velikobritanii#biryukov-p-n-d-yu-n-professor-zaveduyushchijkafedroj-voronezhskogo-gu> (дата звернення: 14.08.2023).

References

1. Pronevych, O.S. (2011). *Orhanizatsiino-pravovi zasady diialnosti politsii (militsii) Nimechchyny, Polshchi ta Ukrainy: porivnialno-pravovyi analiz [Organizational and legal principles of police (militia) activity in Germany, Poland and Ukraine: comparative legal analysis]*. Kharkiv [in Ukrainian].
2. The European Union Counter Terrorism Strategy. *ue.eu.int*. Retrieved from http://ue.eu.int/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/87257.pdf [in English].
3. Pikh, N.S. (2020). Zabezpechennia hromadskoi (publichnoi) bezpeky u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Ensuring public (public) security in the countries of the European Union]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 3, 143–146 [in Ukrainian].
4. Fatkhutdinov, V.H. (2018). Ontolohichni pytannia formuvannia sfery hromadskoi bezpeky yak skladovoi natsionalnoi bezpeky [Ontological issues of the formation of the sphere of public security as a component of national security]. *Malyi ta serednii biznes – Small and medium business*, 3-4, 47–50 [in Ukrainian].
5. Kryzhna, V.V. (2019). Mizhnarodnyi dosvid zabezpechennia politsiieiu publichnoi bezpeky i poriadku [International experience of ensuring public safety and order by the police]. *univd.edu.ua*. Retrieved from https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/52.pdf [in Ukrainian].
6. Dien, F. (1996). *Maintien de l'Ordre et defense, Preparation au concours d'admission a l'ecole de formation des officiers de gendarmerie*. Paris: Centre de documentation [in French].
7. Kostiuk, V L. & Molotai, V.A. & Pelahesha, O.H. & Syvukhin, V.S. (2011). *Mizhnarodnyi dosvid diialnosti patrolnoi sluzhby u zabezpechenni okhorony hromadskoho poriadku [International experience of the patrol service in ensuring the protection of public order]*. Kyiv: Nats. Akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
8. Perederii, O.S. (2009). Pravovyi status politsii krain kontynentalnoi pravovoi simi (zahalnoteoretychna kharakterystyka na materialakh Frantsii, Nimechchyny, Polshchi) [Legal status of the police of the countries of the continental legal family (general theoretical characteristics based on the materials of France, Germany, Poland)]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

9. What the Home Office does. *www.gov.uk*. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/organisations/home-office> [in English].
10. Medvedenko, S.V. (2019). Zarubizhnyi dosvid vzaiemodii politsii z hromadskistiu na prykladi Velykobrytanii ta Belhii [Foreign experience of police interaction with the public on the example of Great Britain and Belgiu]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual problems of the state and law*, 83, 135–142 [in Ukrainian].
11. Shadska, U.S. (2018). *Bezpeka hromady: poshuk spilnykh rishen [Community Safety: Finding Shared Solutions]*. Kyiv [in Ukrainian].
12. ZaboZhchuk, O.V. (2023). Osoblyvosti vzaiemodii politsii z orhanamy mistsevoi vlady ta samovriaduvannia v krainakh Yevropy [Peculiarities of police interaction with local authorities and self-government in European countries]. *Akademichni vizii – Academic visions*, 18. Retrieved from <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/342/300> [in Ukrainian].
13. Slipchenko, T. (2022). Community policing yak partnerstvo mizh politsiieiu ta hromadoiu: yevropeiskyi dosvid [Community policing as a partnership between the police and the community: European experience.]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual problems of jurisprudence*, 30, 154–158 [in Ukrainian].
14. Banchuka, O.A. (2013). *Status politsii: mizhnarodni standarty i zarubizhne zakonodavstvo [Status of the police: international standards and foreign legislation]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
15. Byriukov, P.N. Polytsyia Velykobrytanyy [British Police. Eurasian legal journal]. *eurasiaLaw.ru*. Retrieved from <https://eurasiaLaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstvmira/politsiya-velikobritanii#biryukov-p-n-d-yu-n-professor-zaveduyushchijkafedroj-voronezhskogo-gu> [in Ukrainian].

Подано до редакції 20.09.2023 р.
Прийнято до друку 23.10.2023 р.